

Name: _____

Class: _____

Section: _____

Date: __/__/__

Marks: __/100

ઉત્પ્રેક્ષા-અતિશયોક્તિ

Personification-Hyperbole • Std 5 Grammar

GSEB ધોરણ ૫ • Literary Layer • કલ્પના + અતિરેક

Hard level

35 min

8 Exercises

Std 5

100 marks

નિયમ (The Rule)

ઉત્પ્રેક્ષા-અતિશયોક્તિ

ઉત્પ્રેક્ષા (Personification) એ નિર્જીવ વસ્તુ ને જીવંત બતાવે - "પવન ગાય છે." અતિશયોક્તિ (Hyperbole) એ વસ્તુ ને જરૂર કરતા વધારે મોટું બતાવે - "આકાશ આંબ્યું ઘર." બંને કલ્પનાશીલતા થી અસર ઊભી કરે.

મુખ્ય મુદ્દો (Key Concept)

કલ્પના + અતિરેક

ઉદાહરણો (Examples) - 5 Cases

1 પવન ગાય છે.

→ ઉત્પ્રેક્ષા - પવન જીવંત

2 આકાશ આંબ્યું ઘર.

→ અતિશયોક્તિ - ખૂબ ઊંચું

3 તારા હસે છે.

→ ઉત્પ્રેક્ષા

4 તેણે પર્વત ઊંચક્યો.

→ અતિશયોક્તિ

5 દિવસે રડે છે વાદળ.

→ ઉત્પ્રેક્ષા

Pattern Recognition

આ ઉદાહરણો માં કલ્પના + અતિરેક નો pattern જુઓ. દરેક case માં શું common છે? Practice કરી ને identify કરવાનું શીખો.

યાદ રાખવા જેવું (Remember)

આ વ્યાકરણ ના નિયમ ને રોજ 3 વખત વાંચો. ઉદાહરણો સાથે જોડી રાખો. દરરોજ ની writing માં apply કરો.

1 ઓળખો (Identify) 5 marks • 4 min

નીચે દિ ગયેલા શબ્દો નો પ્રકાર/category ઓળખો:

1. પવન ગાય છે.

2. આકાશ આંબ્યું ઘર.

3. તારા હસે છે.

4. તેણે પર્વત ઊંચક્યો.

5. પુસ્તક બોલે છે.

2 પ્રકાર બતાવો (Classify) 5 marks • 4 min

આ શબ્દો કયા પ્રકાર ના છે?

1. પવન ફૂંકાય છે. → ઉત્પ્રેક્ષા

2. તે ખૂબ ઊંચું. → અતિશયોક્તિ

3. તારા ચમકે છે. → ઉત્પ્રેક્ષા

4. તે ઘણું ભોગવ્યું. → અતિશયોક્તિ

5. ફૂલ ઊગ્યાં. → ઉત્પ્રેક્ષા

3 ખાલી જગ્યા (Fill Blanks) 5 marks • 4 min

યોગ્ય શબ્દ થી ખાલી જગ્યા પૂરો:

1. _____ (ઉત્પ્રેક્ષા - પવન જીવંત)

2. _____ (અતિશયોક્તિ - ખૂબ ઊંચું)

3. _____ (ઉત્પ્રેક્ષા)

4. _____ (અતિશયોક્તિ)

5. _____ (ઉત્પ્રેક્ષા)

4 પ્રયોગ કરો (Apply) 5 marks • 5 min

નીચે દિ ગયેલા concept (કલ્પના + અતિરેક) નો ઉપયોગ કરી ને 3 વાક્ય બનાવો:

5 MCQ - Multiple Choice 5 marks • 4 min**Q1. "પવન ગાય છે" કયો અલંકાર?**

- (a) ઉપમા (b) રૂપક
(c) ઉત્પ્રેક્ષા (d) અતિશયોક્તિ

Q2. "આકાશ આંબ્યું ઘર" કયો?

- (a) ઉપમા (b) રૂપક
(c) ઉત્પ્રેક્ષા (d) અતિશયોક્તિ

Q3. નિર્જીવ ને જીવંત = ?

- (a) ઉપમા (b) રૂપક
(c) ઉત્પ્રેક્ષા (d) અતિશયોક્તિ

Q4. અતિરેક = ?

- (a) ઉપમા (b) રૂપક
(c) ઉત્પ્રેક્ષા (d) અતિશયોક્તિ

Q5. આ બંને કાવ્ય માં?

- (a) ભૂલ (b) સૌંદર્ય
(c) નકામી (d) કોઈ નહીં

6 જોડી (Match) 5 marks • 3 min**Gujarati Word**

1. પવન ગાય

2. તારા હસે

3. આકાશ આંબ્યું

4. પર્વત ઊંચક્યો

5. પુસ્તક બોલે

Type/Category

A. ઉત્પ્રેક્ષા

B. અતિશયોક્તિ

C. અતિશયોક્તિ

D. ઉત્પ્રેક્ષા

E. ઉત્પ્રેક્ષા

7 સાચું/ખોટું (True/False) 5 marks • 3 min

1. "પવન ગાય છે." - ઉત્પ્રેક્ષા - પવન જીવંત

 T F

2. "આકાશ આંબ્યું ઘર." - અતિશયોક્તિ - ખૂબ ઊંચું

 T F

3. "તારા હસે છે." - ઉત્પ્રેક્ષા

 T F

4. "તેણે પર્વત ઊંચક્યો." - અતિશયોક્તિ

 T F

5. "દિવસે રડે છે વાદળ." - ઉત્પ્રેક્ષા

 T F**8 પ્રયોગ (Application)** 5 marks • 5 min

આ topic (ઉત્પ્રેક્ષા-અતિશયોક્તિ) નો ઉપયોગ કરી ને એક ફકરો લખો:

શું તમે જાણો છો? (Did You Know?)

- ! આ વ્યાકરણ નો concept (કલ્પના + અતિરેક) સંસ્કૃત આધારિત છે.
- ! આ rule દરરોજ ની વાતચીત માં વપરાય - સહજ ભાષા!
- ! આ topic Std 6+ માં વધારે વિગતે આવશે.

સામાન્ય ભૂલો (Common Mistakes)

✗ ઉપમા + ઉત્પ્રેક્ષા ગૂંચવાય	✓ ઉપમા = તુલના; ઉત્પ્રેક્ષા = જીવંતતા
✗ અતિશયોક્તિ = જૂઠ	✓ કલ્પનાશીલ વર્ણન
✗ આ સામાન્ય ભાષા	✓ કાવ્ય નો ભાગ

Cross-Curricular Connections

- > **Poetry:** કવિતા માં વાપરવા
- > **Story Writing:** વાર્તા ને જીવંત
- > **Description:** વર્ણન માં અસર

Bonus Challenge (+5 marks)

આ વ્યાકરણ નો ઉપયોગ કરી ને એક નાની વાર્તા લખો (૫-૭ વાક્ય). દરેક વાક્ય માં આ rule વાપરો.

ચર્ચા પ્રશ્નો (Discussion Questions)

- Q1.** કોઈ વસ્તુ ને જીવંત બનાવી ને એક વાક્ય બનાવો.
- Q2.** આ વ્યાકરણ રોજિંદા જીવનમાં ક્યાં વપરાય?
- Q3.** આ rule તમે ક્યા ઉદાહરણ માં વાપર્યું?

Project Ideas (Extended Learning)

- P1:** આ topic વિશે ૧ chart બનાવો - rule + examples
- P2:** આ વ્યાકરણ ના ૧૦ examples એક notebook માં લખો
- P3:** આ rule વાપરી ને એક નિબંધ લખો

Reading Recommendations

NCERT Std 5 Gujarati Grammar textbook
 "ઉત્પ્રેક્ષા-અતિશયોક્તિ" પર online videos જુઓ
balgujarati.com/std5/grammar/

Self-Evaluation Rubric

Criteria	Excellent (4)	Good (3)	Avg (2)	Need Practice (1)
Rule Understanding	☐	☐	☐	☐
Identifying Examples	☐	☐	☐	☐
Application Skills	☐	☐	☐	☐
Writing Practice	☐	☐	☐	☐

✓ ANSWER KEY - All 8 Exercises

Exercise 1 - Identify (5 marks):

1. પવન ગાય છે. → ઉત્પ્રેક્ષા
2. આકાશ આંબ્યું ઘર. → અતિશયોક્તિ
3. તારા હસે છે. → ઉત્પ્રેક્ષા
4. તેણે પર્વત ઊંચક્યો. → અતિશયોક્તિ
5. પુસ્તક બોલે છે. → ઉત્પ્રેક્ષા

Exercise 2 - Classify (5 marks):

1. પવન ફૂંકાય છે. → ઉત્પ્રેક્ષા → પવન ગાય છે
2. તે ખૂબ ઊંચું. → અતિશયોક્તિ → આકાશ સુધી ઊંચું
3. તારા ચમકે છે. → ઉત્પ્રેક્ષા → તારા હસે છે
4. તે ઘણું ભોગવ્યું. → અતિશયોક્તિ → પર્વત જેવું દુઃખ
5. ફૂલ ઊગ્યાં. → ઉત્પ્રેક્ષા → ફૂલો હસતા

Exercise 3 - Fill (5 marks):

1. પવન ગાય છે.
2. આકાશ આંબ્યું ઘર.
3. તારા હસે છે.
4. તેણે પર્વત ઊંચક્યો.
5. દિવસે રડે છે વાદળ.

Exercise 4 - Apply (5 marks):

(Personal - apply rule correctly)

Exercise 5 - MCQ (5 marks):

1. Q1 → (c) ઉત્પ્રેક્ષા
2. Q2 → (d) અતિશયોક્તિ
3. Q3 → (c) ઉત્પ્રેક્ષા
4. Q4 → (d) અતિશયોક્તિ
5. Q5 → (b) સૌંદર્ય

Exercise 6 - Match (5 marks):

1. 1 → E (ઉત્પ્રેક્ષા)
2. 2 → D (ઉત્પ્રેક્ષા)
3. 3 → C (અતિશયોક્તિ)
4. 4 → B (અતિશયોક્તિ)
5. 5 → A (ઉત્પ્રેક્ષા)

Exercise 7 - T/F (5 marks):

1. True
2. True
3. True
4. True
5. True

Exercise 8 - Application (5 marks):

(Personal - paragraph applying rule)

Total: 40 marks + Bonus 5 = 45 (Self-Eval: 16 separate)

MEMORY TRICKS (યુક્તિ)

- નિયમ ૩ વખત મોટેથી વાંચો - અવાજ થી યાદ રહે
- દરેક ઉદાહરણ ને નોટબુક માં લખો - હાથ થી યાદ રહે
- Pattern સમજો - ભૂલ ઓછી થાય
- દરરોજ ૫ નવા examples બનાવો - practice વધે

PRO TIPS (પેરન્ટ્સ + ટીચર્સ માટે)

- બાળક ને rule ની practice કરાવો - daily ૧૦ મિનિટ
- આ topic (કલ્પના + અતિરેક) રોજિંદા વાક્યો માં દર્શાવો
- ભૂલો ધીરજ થી સુધારો - ગુસ્સો ન કરો
- Examples બાળક ની ઉંમર પ્રમાણે વધારતા જાઓ

CERTIFICATE OF COMPLETION**સફળતા પ્રમાણપત્ર**

This is to certify that

(Student Name)

has successfully completed

ઉત્પ્રેક્ષા-અતિશયોક્તિ (Personification-Hyperbole)

Std 5 Grammar - Literary Layer • GSEB Aligned

Parent / Guardian

Teacher / Date